

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Secundum argumentum principale ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quæst. VIII. Vtrum Deus cognoscat, &c. 43

quomodo factibile, & non sit: ergo licet sit cognoscibile, non ideo debet cognosci à Deo.

- 37 Contra, quia iam supra impugnatum est hoc ex discrimine, & differentia, quæ versatur inter scientiam, & omnipotentiam Dei; nam ex effectione imperfectio refunditur in efficientem, sicut ex cognitione imperfecta, quæ facta est; & ideo effectio entis rationis dicitur imperfectio efficientis illud, non autem refunditur imperfectio entis rationis verè cognoscibilis in cognitionem infirmam, & perfectè cognoscentem illud, vti est; sicut in exemplo peccati patet, vbi cognoscere peccatum est perfectio, & efficere non est nisi imperfectio: ergo licet efficere ens rationis non deat in Deo, sicut nec datur efficere peccatum in ipso, nihilominus reperitur in eo cognoscere vtrumque propter rationem dictam.

SVBSECTIO II.

Secundum argumentum principale ponitur.

- 38 Omne ens participatum comprehenditur à Deo infinita, & perfectissima comprehensione, tam intensiva, quam extensiva: sed virtus factiva, seu cognoscitiva entis rationis est ens participatum à Deo: ergo comprehenditur ab ipso.
- 39 Tunc sic; si Deus non cognosceret clarè, & distinctè ens rationis, Deus non comprehenderet virtutem factivam vel cognoscitivam entis rationis: sed Deus necessario comprehendit: ergo Deus necessario cognoscit distinctè, & clarè ens rationis. Quod autem Deus comprehendat virtutem factivam entis rationis, hoc est intellectum creatum, omnemque creaturam, est de fide, & evidens lumine naturæ, quia cum Deus sit agens intellectuale, nihil producit, quod ignotum sit suæ scientiæ divinæ, & cum cognoscibilitas effectuum creatorum sit finita, & limitata, & Deus habeat infinitam cognitionem, Deus non solum comprehendit, sed supercomprehendit, vt ait Augustinus, & superat infinita comprehensione quicquid cognoscibilitatis est in effectu. Minor, in qua est tota difficultas, sic probatur. Non comprehenditur extensivè causa, & intensivè contentia alicuius, quin comprehendatur omne, quod dependet, & oritur à causâ, vel quasi causâ illius, maxime si sit essentialiter hoc: sed ens rationis dependet essentialiter à virtute factiva creata; ergo ad hoc vt comprehendatur virtus hæc factiva, vel potius factiva entis rationis, necessario debet clarè & distinctè cognosci ens rationis, quod dependet essentialiter à tali virtute factiva illius. Maior probatur ex verbis ipsius Patris Vazq. 1. p. q. 12. art. 8. disp. 5; cap. 3. n. 15. vbi assignans modos comprehensionis sic ait; aliter autem modo dicitur res aliqua comprehenditur, quando non tantum cognoscimus quicquid est in illa formaliter: sed etiam quicquid eam consequi, vel ab ea dependere potest; id enim ad eam aliquomodo pertinet; & rationem reddit, n. 17. his verbis, quia ad rem intelligibilem quatenus ad intellectum refertur, non solum dicuntur pertinere quæ illi intrinseca sunt; sed etiam, quæ ex illa fieri, aut deduci possunt, tanquam aliquid illius, sic enim intelligimus quid ipsa possit, quo circa vt ipsa etiam in

I. P. Tom. II.

intellectuali cognitione comprehendatur, necesse est cognosci quæ ab ipsa oriri possunt; sic dicitur non comprehendere aliquid principum, nisi penetremus omnes conclusiones, quæ ab ipso oriri, & deduci possunt.

Quæ doctrina sumitur ex D. Augustino 4. de *Genesi ad liter. & lib. 11. de civitate Dei, & epist. 112. cap. 8.* sic dicente. Tunc aliquid comprehenditur, cum totum ita videtur, vt nihil illius lateat cognoscentem; & ex D. Thoma 1. p. *quæst. 12. art. 8.* Divo Anselmo in *Monologio, cap. 28.* Tunc sic res non comprehenditur ex his Doctoribus, quando non cognoscuntur omnia quæ ab ipsa oriuntur, & dependent: sed ens rationis dependet essentialiter, & oritur à virtute intellectiva: ergo non comprehenditur virtus intellectiva à Deo, nisi cognoscatur ens rationis, quod dependet essentialiter ab illa, quod etiam à priori sic probatur.

Tunc aliquid comprehenditur perfectissime, 41 quando tota cognoscibilitas illius penetratur à comprehendente: sed si ens rationis non cognosceretur, non penetraretur tota cognoscibilitas intellectus à Deo: ergo non comprehenderetur ab ipso. Maior evidens est. Minor sic demonstratur; illud pertinet ad cognoscibilitatem, quod continetur in virtute, vel quasi virtute illius, & ideo omnes creaturæ pertinent ad cognoscibilitatem comprehensivam Dei, quia continentur in virtute Dei, & dependent essentialiter ab illa; vnde creatura dicitur aliquid creatoris, & sic non potest comprehendi Deus, nisi cognoscantur omnes creaturæ possibiles, vt ait ipse Vazquez tom. 2. 1. part. disp. 144. sed ens rationis continetur, & dependet essentialiter à virtute intellectiva creata: ergo pertinet ad cognoscibilitatem illius; quod autem dependeat, sic patet, quia illud dependet essentialiter ab aliquo, quod totum suum esse habet essentialiter ab illo, & non potest aliter esse vlla potentia: sed ens rationis habet esse essentialiter à potentia cognoscente, ita vt non possit aliter habere esse: ergo ens rationis dependet ab intellectu, vel potentia creata.

Confirmatur: comprehensio Dei est infinita, 42 & infinite perfecta in esse cognitionis: sed non esset huiusmodi, si non cognosceret omnia, quæ dependent essentialiter ab intellectu qui comprehenditur: ergo ad hoc, vt Deus perfectissime comprehendat intellectum humanum, non solum debet cognoscere entitatem, & formalitatem intellectus: sed etiam ens rationis, quod est aliquid intellectus, & dependet essentialiter ab illo. Maior evidens est. Minor sic probatur. Illa cognitio est infinite perfectissima, quæ penetrat omne illius, quod comprehenditur, & ideo D. August. dixit pertinere ad comprehensionem, quæ perfectissima, & infinita cognitio est, vt nihil lateat illius, quod cognoscitur cognoscentem, & nihil illius, vt cognoscibile est, sit extra cognoscentem, quia infinitum vt infinitum, omnia comprehendit: sed si cognitio Dei non cognosceret omne, quod est intellectus, non penetraret omne illud quod est intellectus humani, qui comprehenditur: ergo non esset infinite perfecta. Probatur prima consequentia, ens rationis est aliquid intellectus humani, cum dependeat essentialiter ab illo tam in fieri, quam in conservari, & continetur in illo, vel cognoscitur, vel produciunt; nam ideo creatura est aliquid Dei, quia conservatur, & fit essentialiter, & continetur

tinetur in Deo: ergo ad hoc ut Deus perfectissime comprehendat, &c. Item quia non solum est aliquid causæ quod dependet à causa, sed etiam pertinet ad suam cognoscibilitatem: sed non esset comprehensio infinita, nisi exhauriret totam cognoscibilitatem illius causæ: ergo à Deo, qui comprehendit intellectum, debet etiam cognosci ens rationis, quod pertinet ad intellectus cognoscibilitatem.

43 Possunt respondere aduersarij, illa entia rationis non pertinere ad cognoscibilitatem intellectus, quia non dicit relationem transcendentalem ad ens rationis.

44 Contra, quia hoc esset verum de quacunque cognoscibilitate, non autem de comprehensua, & infinita scientia Dei, quia omnipotentia Dei in sententia Patris Vazquez & omnium probatorum Theologorum non dicit relationem transcendentalem ad creaturas possibiles, & nihilominus, quia dependent à Deo in sua existentia, ita pertinent ad cognoscibilitatem illius comprehensiuam, ut si Deus non cognosceret aliquem effectum, vel omnes creaturas possibiles, ut ait ipse Vazquez, quæ oriuntur secundum esse existentiale ab omnipotentia, non comprehenderet omnipotentiam perfectissimè.

45 Confirmatur; sicut se habet ens rationis ad intellectum, sic se habet iris, & color cæruleus fictus in coelo, apparens (secundum sententiam aduersariorum) ad visum, ut latissime supra probatum manet: sed Deus cognoscit iridem, quia comprehendit potentiam visiuam à qua pendet essentialiter & quasi producit: ergo ex eo quod comprehendat intellectum creatum, à quo dependet ens rationis essentialiter, cognoscit clarissime ens rationis: maior est manifesta, & consequentia à paritate rationis; & etiam quia ubi est eadem ratio, vel quasi ratio formalis &c. Minor sic probatur; quia nemo loquitur de re aliqua & de proprietatibus eius sapientissime, certissime, & prudentissime, qui non cognoscit entitatem, & proprietates illius; imo hispanè dicimus loquentem de eo, quod non intelligit: *habla como papagayo, sin entender lo que dice*: quo modo loquendi ignorantiam illius propalamus: sed Deus loquitur in Scriptura de iride sapientissime, & prudentissime v.g. *Genes. 9.* arcum meum ponam in nubibus &c. cumque obduxero nubibus coelum, apparebit arcus meus in nubibus, & erit signum foederis: ergo Deus cognoscit iridem cum de illo loquatur.

Item loquitur de colore cæruleo *Exod. 24. 10.* ibi: [Et viderunt Deum Israel, & sub pedibus eius quasi opus lapidis, saphirinis & quasi cælum cum serenum est;] id est quasi cælum colore cæruleo imbutum, quia quando cælum serenum est, huiusmodi colorem præ se fert, cum autem color cæruleus cæli in nullius sententia sit verus color, sed apparens & fictus per visum, necessario sequitur cognosci à Deo colorem fictum & apparentem, quia impossibile est aliquem loqui de aliqua re sine cognitione ipsius, quia loquutio est significatio aut manifestatio rei ut conceptæ alloquente; unde eandem rem debet habere in mente quam manifestat in verbis, quod si in animo nihil habeat, neque in voce poterit habere: sed Deus in verbis loquitur de colore cæruleo: ergo sine dubio cognoscit & comprehendit illum.

46 Virgetur hoc ex Patre Suarez, addendo nec-

uos rationi, quam Suarez adfert; ad quod suppono ex doctrina evidenti in metaphysica, quod licet ens rationis non habeat propriam speciem impressam; sed cognoscatur per speciem entis realis, habere tamen propriam speciem expressam, seu proprium conceptum mentis, quo ipsum ens rationis tanquam obiectum repræsentatur intellectui; tunc sic.

Deus perfectissime comprehendit huiusmodi 47 speciem seu conceptum entis rationis: ergo etiam cognoscit ipsum ens rationis: consequentia patet, quia actus non comprehenditur, nisi cognoscatur obiectum, sed obiectum huius actus, seu conceptus mentis est ipsum ens rationis: ergo Deus comprehendens ipsum mentis conceptum, cognoscit etiam ens rationis, quod tanquam obiectum repræsentat conceptus comprehendens.

Pater Vazq. docet ens rationis non repræsentari illo actu, sed extrema realia quæ sunt partes entis rationis.

Sed contra: nam hæc sententia falsa est, quia 49 destruit propriam expressam speciem, & intellectionem entis rationis; si autem est propria species expressa, propriusque conceptus entis rationis, proculdubio ipsum ens rationis est obiectum talis speciei, vel conceptus, quia id est obiectum speciei vel conceptus, cuius fuerit propria species vel conceptus, ut ex terminis constat: sed datur propria species expressa, & proprius conceptus entis rationis: ergo ipsum ens rationis est obiectum talis speciei, & repræsentatur tali conceptu.

Declaratur amplius: vel talis species, aut conceptus naturaliter, & ab intrinseco repræsentat ens rationis, vel non? Hoc vltimum non dices, quia iam negares, quod suppositum concesseras; sequeretur enim non dari cognitionem creatam entis rationis contra experientiam, nam species, & conceptus naturaliter repræsentat suum obiectum: ergo ens rationis est obiectum illius conceptus, quia quod naturaliter repræsentat species, est obiectum speciei, & consequenter debet cognosci à Deo ens rationis. Nam mente intelligibile est, quod ista cognitio comprehendatur à Deo secundum intrinsecam, & naturalem repræsentationem, & quod non cognoscatur ab ipsa naturaliter ens rationis, quod per ipsam essentialiter repræsentatur, præcipue quia ipse Pater Vazquez asserit, non posse vnum principium comprehendere, quin cognoscantur omnes conclusiones, quæ possunt deduci ab illo, & secundum omnes Doctores scientia diuina non potest comprehendere, quin cognoscantur omnia obiecta illius scientiæ, tam primaria quam secundaria; atqui conclusiones non dependent à principio, neque obiecta à scientia per veram, & realem dependentiam, & causalitatem ut ipse Vazq. asserit, neque scientia dicit relationem transcendentalem ad obiecta, & nihilominus quia conclusiones, & obiecta pertinent ad scientiam & ad principia, necessario debent cognosci, ut comprehendantur principia, & scientia: ergo etiam si ens rationis non dependeat essentialiter à cognitione, ex eo præcise quod sit obiectum cognitionis, ut comprehendatur ipsa cognitio.

Virgetur, quia si Deus non cognosceret ens rationis, non cognosceret id quod formaliter est in cognitione creata & reali: sed hoc est falsum: ergo Deus cognoscit ens rationis. Minor est certissima;

Quaest. VIII. Vtrum Deus cognoscat, &c 45

certissima; quia quicquid est in ente creato à Deo formaliter cognoscit Deus, quia cum ipse sit agens intellectuale, nihil producit quod incognitum sit diuinae sapientiae; unde cum quicquid est formaliter in cognitione creata producatur à Deo; inde est, quod quicquid formaliter est in ipsa, cognoscatur ab ipso. Sequela illa maioris sic probatur; in actu intellectus est formaliter representatio entis rationis: sed Deus non cognoscit in actu intellectus representationem entis rationis, quatenus talis est per vos, quia non cognoscit ens rationis: ergo si non cognoscit ens rationis, non cognoscit aliquid, quod est formaliter in actu intellectus. Maior est certa, & conceditur ab eodem Patre Vazquez tom. 2. in 1. p. disp. 1. 8. cap. 4. n. 14. Minor probatur; ut cognoscatur representatio formalis alicuius obiecti, debet cognosci obiectum representatum per illam representationem formaliter: sed Deus non cognoscit obiectum representationem per illam representationem formaliter: ergo non cognoscit illam representationem, ut representatio ea formaliter illius obiecti. Maior probatur; licet scientia diuina sit representatio hominis, & equi, si ex vi illius scientiae tantum cognoscitur equus, non cognoscitur scientia ut est representatio hominis: ergo etiam si Deus cognoscatur representationem extremorum realium, si non cognoscatur ens rationis ex vi illius cognitionis, non cognoscet representationem entis rationis ut talis representatio est: sed talis representatio est aliquid formaliter in cognitione creata: ergo Deus non cognoscit aliquid, quod est formaliter in cognitione creata: ergo Deus non comprehendit illam.

§ 2. Confirmatur hoc exemplo; in huiusmodi actu chimerico; homo est lapis, obiectum representationem non possunt esse extrema realia, homo scilicet, & lapis seorsim: sed potius illa prout coniuncta intentionaliter, & identificata representando illa cognitio identitatem illorum extremorum inter se; tum quia hac ratione ille actus est falsus, & chimericus, seu ficticius, quia intentionaliter vnit extrema repugnantia in re, in hoc autem, quod est representare hominem seorsim, & lapidem seorsim, quae fictio esse potest? Quae falsitas & chimera? Tum quia ille actus est iudicium, & affirmatio, distinguiturque à simplici apprehensione (& in sententia Vazquez à iudicio sit ens rationis) de ratione autem iudicii mentalis est representare extrema intentionaliter unita; tum denum quia ille actus est naturalis imago illius entis rationis, Deus autem perfectissime comprehendit hunc actum representationem hominem unitum, & identificatum cum lapide intentionaliter, ut sic esse falsum, & chimericum, quia talem identitatem representat; ergo cognoscit unionem, & identitatem inter hac repugnantia extrema intentionaliter representantem per intellectus conceptum, & consequenter cognoscit ens rationis, quia illa unio & identitas hominis cum lapide intentionaliter representata ratione cuius ille conceptus est falsus, est ens rationis, ut constat, quia non habet aliud esse, quam fingi, & obici intellectui, praecipue quia Deus scit à nobis, ut optime ait Pater Hurtado, modo agi de chimæris, quia scit Deus à nobis disputari, hoc enim negare esset sacrilegium, cum Deus immediate, infinite sapiens, & intellectuale agens concurrat ad

nostram cognitionem: ergo aliquomodo apprehendit chimæras, nam si eas non apprehendat, neque de illis conceptum ullum efformat; qui scit à nobis disputari de illis: Vnde certissime dicendum est terminis implicari, dum conceditur cognosci à Deo me disputare de chimæra, quin apprehendat chimæram, imo videtur per se notum à Deo cognosci comprehensivè chimæram, non directè in illa, ut à se ficta: sed potius directè cognita ut à nobis fabricata.

§ 3. Vergetur, Deus cognoscit veritatem omnium propositionum, cum diuinus intellectus sit prima totius veritatis regula: sed propositio hæc est vera, & evidens; homo non est chimæra: ergo cognoscit intellectus veritatem: sed cognitio propositionis, eiusque veritas pendet ex cognitione extremorum essentialiter: ergo debet Deus vtrumque propositionis extremum cognoscere; at vnum ex extremis est ens rationis formaliter: ergo Deus cognoscit ens rationis formaliter. Econtra vero, cum quis iudicat chimæram existere; Deus cognoscit huiusmodi iudicium esse falsum: sed illud non posset cognoscere, nisi cognosceret obiectum talis actus, quod est chimæra: ergo hanc potest Deus cognoscere, atque adeo ens rationis; chimæra enim ens rationis formaliter est. Probatur minor; ab eo quod res est, vel non est, iudicium intellectus dicitur verum, aut falsum: ergo fieri non potest Deum cognoscere prædictum iudicium esse falsum, quin cognoscat obiectum, quod existere affirmatur, non esse ita, sicut per propositionem significatur: consequentia sic probatur; quia ad hoc ut cognoscatur aliqua propositio falsa debet cognosci illa propositio, ut minime adequans se cum obiecto, vel debet cognosci per illam propositionem rem aliter, ac est, representari: sed non potest cognosci rem aliter ac est representari, nisi cognoscatur priuationem representari ut qualitatem, & hominem representari ut identificatum cum leone, quæ non se habent à parte rei ita: sed cognoscere quod priuatio ut qualitas cognoscatur à Petro, & homo ut identificatus cum leone, est cognoscere qualitatem in priuatione, & identificationem hominis cum leone representatam, & fictam à creatura; huiusmodi enim obiecta sunt entia rationis: ergo cognoscit entia rationis, prout representata, ficta, & fabricata à propositione, & cognitione hominis.

SVBSECTIO III.

Tertium argumentum principale ponitur.

§ 4. Evidenter totum hoc conuincitur: Deus potest dicere certissime; hæc propositio falsa est, & hæretica; Deus est chimæra; Deus est ens rationis: sed non potest dicere certissime illud, nisi clarissime cognosceret essentiam Dei, & essentiam chimæra: ergo Deus cognoscit chimæram secundum iuum esse & essentiam. Maior est de fide, & lumine naturali evidens est; nam quæcumque veritas creata, seu scientia, est in Deo eminentissimo modo & perfectissimo: sed hæc est scientia creata, & veritas creata dum à me profertur hæc propositio, falsum est dicere, Deum esse chimæram, & ens fictum: ergo est eminentissimo